

430

Handwritten text in a box:
Handwritten text
172

Handwritten text:
Handwritten text
1852

Յ. ՏԵՔՈՒՄ ԻՌԱՆՍՏԱՆԻ

ԵՐԳԵՆՅ

ԱՐՄԵՆԱԿ ՍԱՐԳԻՍ Յ.
ՊԱԼԱՊԱՆԵԱՆ.

Ի ԶՄԻՒՆՈՒՄ

Ի ՏՊԱՐԱՆԷ ԱՐՇԱԼՈՒՄՈՅ
ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ

1852

891.99

7-13

3419

1882

172-2014
15171

2004

ԸՌ

ՅՈՎԷԼ ՏՐՔՈՒՐ

Ի հոյակապն Հելուետիոյ ,
 Ո՛ր մըտերիմդ իմ արգոյ ,
 Ի հոյակապն Հելուետիոյ
 Հասեալ յափուհս Յոնիոյ ,
 Մեզ ՚ի յերկնից ձիր գերափառ
 Վ իճակեցաւ մինչ իսպառ
 Կապիլ հոգի սերտ ընդ հոգւոյ
 Բնդ մտերմականըն սիրոյ ,
 Ո՛ր գերահրաշ երկնից գըլթոյն ,
 Քանի՞ բաղցրէ Տեսչու թիւն :
 Սէր անուշակ , սէր կաթոգին
 Յաշտոյժ ոգիս մեր կրկին
 Ի յաւիտեանս անջինջ բընաւ
 Ը՛հ , յօրինեալ յօգեցաւ :
 Ո՛վ , բանի՞ բաղցր ըզսէր միմեանց
 Վ յայեւեաբ փոխադարձ :
 Ը՛լ ինձ եղնակ , զի բաղդըն չար

Չես վայելիլ զքեզ յերկար օ
Բզքեզ միակդ իմ սիրելի օ
Օհատոր հոգւոյս և սրտի ։
Ոհ , այս բաժին դառն մընայր
Մեզ 'ի յերկնից , ո՞վ եղբայր օ
Քեզ մեռանիլ , ինձ արտասուք
Բնկալ ուրեմն դոյս սին շուք ։
Հաճեաց ընդ այս հակիրճ վաստակ
Սերտ մըտերմի բո մլակ ։
Օոր Պատանւոյդ ազնւագոյն
Ի ցանկալի բաղցր անուն
Լըձանագրեալ ընծայեմ քեզ
Ողբանըւէրս աղէկէզ ։
Թերևս ո՛չ դոյզն համարեսցիս
Օերկոցս սիրոյ արգասիս օ
Վրերով քեզ վառս յաւերժական
Լնմահ դրոշմիլ բուժ անուան
ՅԱրամայինն 'ի վըսեմ տառ օ
Լը ո՛չ յանշուք իմ կիթառ ։

Ն Ա Խ Ա Դ Ի Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Պարտուպատշաճ զգացումն բանակա-
 նութեան ընդ կիրս ընկերին, յոր վառ-
 եալ քերթողն ականատես՝ կարգայ նախ
 զդիւրազդած մուսայն : Վաղ քաջ ընդ
 առաւօտն յարուցեալ Տըքուրայ ,
 պատրաստի գրով զգացու ցանել մօր իւ-
 բում՝ զանձուկ սրտին . զոր մինչև աւ-
 արտեալ կանխեն սմանք յաշակերտաց
 անտի աղաչել զնա զի անցէ զնոսա ՚ի
 մերձակայ ծովափնեայն վայելել զկազ-
 դուրիչ ջուրն որպէս զխորդ միաբան-
 եալ էին յառաջնում երեկոյնն : Պատ-
 րաստին գնալ . և ՚ի սկիզբն ուղւոյն ըստ
 աղաչանաց աշակերտացն համառօտէ
 նոցա զամենայն անցս՝ որ ՚ի տղայութե
 տիոց անտի մինչև ՚ի զուարճալի ուղեկ-
 ցութիւննայն . անէ զնովաւ զվայելուչ
 գեղ բնութեան , յաւելլու ՚ի խրատ
 զնկարագիր զեղծ բարուց : Դամանեալ
 ՚ի ծովեզրն՝ յորդորէ զաշակերտս իւր
 ՚ի գոհութիւն Արարչին , Աղօթք Տը

բուրայ : Յետոյ ուրեմն իջանեն ամե-
 նեքին 'ի ծով, ուր մնացեալ վայրկեանս
 ինչ յեւանել աշակերտացն 'ի ցամաք,
 ըստ դիպաց իմն վտանգի Տըքուր 'ի
 յաւազուտ յորձեռանդն . զայրանայ
 և ծով . շիռթի մանկտին . խրախու-
 սեալ ոմն 'ի նոցանէ ամէ առ Տըքուր
 զչուան և զփամփուշտ . աղաչէ զնա Տը-
 քուր զերծուցանել զինքն 'ի ցամաք .
 իսկ նորա զարհուրեալ դառնայ յետս :
 Հեղձանի Տըքուր ահագին տագնա-
 պաւ , և ցրուի մանկտին : Անագան
 իմն ժամանեալ անդ բազմու թիւն՝ յու-
 զեն նաւակաւ զդիակնն , զոր և գտեալ
 հանեն 'ի ցամաք . հնարք բժշկականք
 'ի դերև ելանեն : Արծ աշակերտացն ,
 գալուստ աղեկէզ բարեկամին Տըքու-
 րայ 'ի ծովեզրն , և կանանցն եկելոց
 ողբք : Աճեալ նաւակաւ դիակնն 'ի
 Օմիւռնիա , 'ի վաղիւ անդր տան զնոք
 հողոյ . ու խտ աշակերտացն կանգնել
 նմա մահարձան :

Աղերերգութիւն մօրն .

ՏԸՔՈՒՐ ԾՈՎԱԿԱՄՈՅՆ

Գերաշխարհիկ Վեհին սարգև ,
 Աքանչեւարուեստ քան զսրև .
 Աշխարհաստեղծ 'ի քեզ Մատին
 Հրաշից կընիք շողջողին :
 Աստուածատիպ դու ո՛վ պատկեր ,
 Ոգի և սիրտ սրբանուէր .
 Վեհաստիճան քե. 'ի պատիւ
 Մարդկան առաւ ազգ լըրիւ :
 Քև ըղ Հաստչին ուսաւ նա զկամօ
 Որով ծնանիլ յանմահ կեանս .
 Աստուածաձիր քում զօրութեան

Են արգասիք հրաշագան ,
 Յանխօս զգայնոց զատու քե մարդ ,
 Լըրկնից մնալով շնորհապարտ :
 Ա՛չ ըստ նոցուն իբր անդգայ
 Ի համադգին հայի նա :
 Ե՛լ խնդու թիւն կամ վիշտ եղբօր
 Օ՛նանի ՚ի նա կիրքս նոր :
 Օ՛ր սէր անկեղծ՝ մտերմին ընդ վիշտ
 Լայ , և ընդ փառսն խնդայ միշտ :
 Օ՛այս մեզ յայտնեալ աստուածեղէն
 Բանք և ըզսոյն պատու իրեն :
 Քեզ աւասիկ , պարգևդ երկնից ,
 Սպասեալ մընան յուսալից
 Ե՛չք՝ որ տեսին ըզտրամառիթ
 Մահ Վատանւոյն գեղափթիթ :
 Ա՛րպէս ընդ մահ նա մտքառէր
 Օ՛երթ գառն ընդ գայլ աննըւէր :
 Եւ զի՛նչ յայնժամ նա խօսեցաւ
 Ի լոյծ դաշտին հիւրադաւ :
 Քեզ՝ որ մուսայդ ես փափկադգած ,
 Մաղթեմ երգոյս ՚ի սկըսուած :
 Ի՛նչ , դ՛նս լարեմ , սիրտ վըշտահար ,

Օ, ականատես իմ բընար :

Խաղաղական ժամք շրջէին

Օ, անիւս տըխուր գիշերին .

Յայնժամ զարթնոյր և Արշալոյս

Քաջալերեալ 'ի խրատոյս :

Ընդէն ահա անխ.ք ոսկի

Եւ երիվարք համազգի ,

Յաջորդէին խաւարակուռ

Օ, անխ.ս մըթոյն տըջնաթոյր :

Յայնժամ խօսնակ յերգս պարառաջ ,

Ի գայլայլիկ քաղցրաւաջ

Բզճըբու բայ զարթուցանէր

Բզլըսեղիս գրգասէր :

Եւ մարգարտեայն շող հանդարտիկ

Կոյս իրանացն գեղեցիկ

Մատուրակէր ըզզովու թիւն ,

Որպէս զեփիւռ քաղցրագոյն :

Արփիասիկոբն նըշոյլ այգուն

Օ, աղու աչացն քաղցր 'ի բուն

Օ, արտեանունս բեկբեկե լով .

Լճնոյր ըզբիբսըն լուսով :

Օ արթեալ անդէն զգօնն Տըքուր ,
 Եւ տակաւին ունկն իւր
 Թըռթրայր 'ի նուագ պերճ սոխակին ,
 Օ որ պաշտէր գոգ սակս նորին ,
 Եւ 'ի չուսոյն ակնապարար
 Աթափեալ յիշեաց զիւրն մայր :
 Այլ, սրպէս զի սիրոյն քաղցր են
 Եւտք՝ որ ըզսիրտ թափանցեն :
 Բզմայրն յիշեաց , և արտասուք
 Օ ականողիսն լըցին զոյգ :
 Աէր մայրենի հըզօր ու անժոյժ ,
 Ար արծարծերըդ զուշտոյժ
 Բարեպաշտիկն իմ Տըքուրայ ,
 Խընայելով սհ 'ի նայ ,
 Ի չարաբաստ պահել ժամէն
 Հովանացար դու արդէն :
 Վըրիչ ոսկի խաղայ ինքնին
 Ապիտակափառ 'ի դաշտին .
 Աիրտ Պատանւոյն գորովալէց
 Կենդ անատիոյ և անբիծ ,
 Ի հայելոջ սրբում գողցես ,
 Տաւատըպէր 'ի քարտէս :

Առ մայրն յղել զայն պատրաստէր ,
 Աւմ կայր տեսուչ ինքնին սէր ,
 Ար 'ի հանդէս ընդդիմամարտ
 Քայր ընդ ոտիս մենամարտ .
 Օի կենախուզ Վ իրագն ահեղ ,
 Իբր յաղաւնի իմն անմեղ ,
 Խարտիշագեղ աւ Պատանին
 Կշռեալ հարուած մահածին ,
 Թեւասքողեալ հովանանայր
 Անդէն զնովաւ վեհ ասպար ,
 Ասպար սիրոյն անգրծելի
 Քան զլըկնընկէցն հրաշսլի .
 Այլ մահ բունեալ օձաճապուկ
 ԲզՊատանւոյն գահոյիւք ,
 Հասանէ ժամ չարաբաստիկ
 Մահ պարտէ զսէր անկեղծիկ .
 Յաշտկերտաց եկեալ անդէն
 Եղաջաւորք յուշ առնեն
 'Արմա 'ստ բանիցն' որ յերեկոյն'
 Աճել զնոսա ընդ այգուն
 Եւանիլ 'ի մերձ անդ ծովսփան'
 Օ Զուրսն վայելիլ շահեկան .

Ահ, մայրենին յայնժամ պարտի
 Աէր 'ի սիրոյ սիրալի .
 Օ ի մանկըտուոյն զեղոյր իսպառ,
 Թախսանձան սցըն բարբառ .
 Ահ չարաշուք դժնէամիտ,
 Ի չարութիւնդ գամագիտ,
 Դու, դու ըզնա թակալդեցեր
 ԲըՊատանին ծնողասէր .
 Թողեալ ըզբրիչ և ըզբարտէզ
 Երիտասարդն յառնէ հեզ .
 Ա յեղյեղուկ և զսղփաղփուն
 Աըտաց մարդոյ երկրասուն,
 Տըգէտք բաղդին և ապագայց .
 Այց կեանք և մահ առնեն այց .
 Աւաղ, գայցէ քեզ դառնութեան
 Ժամանակ ոչ անագան,
 Հորում լացցես, Պատանիդ դու,
 Բըժամս իբրու սկիզբ մահու .

Իբր 'ի հովուէ ընտրեալ 'ի սպանդ
 Գառնիկ անմեղ անարատ,
 Օ ըւարթացեալ նա 'ի լեռնէ .

Վայ մայրերով իջանէ ,
 Հանգոյն և սա ընդ մանկըտին
 Ուղևորեալ 'ի սիառին ,
 Հորդ են զուղի ըզմովափան
 Իւրաքանչիւր միաբան ,
 Իննամով 'ի սէր սուրբ շաղկապեալ ք
 Իբր համահարք համամարք ,
 Ե՛յսպէս զնոսա վարժէր Տըքուր
 Ընթիժ սիրոյն յորդ աղբիւր .
 Ե՛յսպէս գըլթով եղբայրաբար
 Օաշակերտացն տաճէր սլար :

Վնալով գընան միահամուռ ,
 Եւ ծառք և տուենկք ըզՏըքուր
 Եւ անտառաց շրքեղ գուսանք ,
 Ողջունենին իբր անյագ :
 Եւ 'ի յուղւոյն անդ ըսկըզբան
 Մանկտին զըւարթ միաբան ,
 Օղւսումնասպերճն վարդապետիկ
 Մաղթեն ողորք և մեղմիկ :
 Օղւստն և զխարդ պատմել բընիկ ,
 Եւ յայնքան վարժս եւ իւիք

Յառաջագէմ՝ և ընտանի
 Յառոյգն՝ ՚ի տիս գրտանի :
 Կամ յո՞ր բախտին գուռ երեսաց
 Վարեալ, և զսիւք հայրենեաց
 Լքբեալ, պանդուխտ կայր և անոք ,
 Բնդ անձանօթ աստեղօք :
 Կամ ո՞յք ծընողք նորա իցեն ,
 Եւ դեռ կենաց զօդ շնչե՞ն :
 Եւ դայտօսիկ ՚ի ճառ առնուլ,
 Մանկտին ըստէս և անդուլ
 Աղաչելով հետաքրնին ,
 Ամենեքեան լռեցին :

Յայնժամ ըզգօնն Արիտասարդ ,
 Բանիւք ազգու և հանդարտ ,
 Քաղցրր ճառին ըսկիղքն առնէ
 Ի լուր մանկուոյն , և ասէ :
 “Բղձեր , մանկունք , լըւարո՞ւք ինձ ,
 Հետաքրքիր ըզձեր իղձ ,
 Հակիրճ բանիւք սիրով լընում ,
 Յուզեկցութեան աստ մերում :

Գաղղիացի արեամբ ու ազգաւ

Հելուետիա զիս ծընաւ՝
 Եղբայր՝ կրսեր քերց իմ երկու ,
 Եւ միոյ եղբօր երիցու :
 Ո՛չ թեկն ածեալ երբէք զունայն
 Փառաց՝ հայր իմ սպատուական ,
 Եւլ հետամուտ իմաստութեան
 Գտեալ վարժից անթառամ ,
 Օ՛ր անտիական արբունքս իմ ,
 Նուիրեաց յուսումն առաջին :
 Եւսքինւոյ վիճակեցաւ
 Վարդապետի բաջալաւ
 Իմ բարեբաղդ տրղայութիւն ,
 Երկնից խնամոց գերագոյն :
 Գիտաց նա զկիրս իմ մանկական ,
 Սանձեւ յերկիւղն աստուածեան :
 Օ՛ր գլուխ և պետ վարժից համայն ,
 Քարոզէր կիրթ ՚ի բերան :
 Ի զարգանալ ճիղմ հասակիս ,
 Օ՛արգանային աշխոյժք յիս ,
 Եւլ աշխոյժք արծարծք իմաստութեան ,
 Եւ խրրատուց խոհական ,
 Երբ պարարէր սիրտ և ոգի

Իմ ցանգ զնորօք կաթողի :
 Քրտնակնդրուկ վաստակաբեկ
 Բզջայգ ողջոյն և զցերեկ :
 Միտք 'ի զարմանս իմ հիասքանչ
 Հարեալ վարժից ընդ ճաճանչ :
 Ո՛չ յայնմհետէ անցանէին
 Բնդ վայր զինև ձմերային
 Ըրեք՝ որք ցանգ դիմեալ սրանան :
 Օ՛ածկիլ յահեղն Ովկիան :
 Եւ ամարան դանդաղ գիշերք
 Ինձ յամէին ո՛չ երբէք :

Օրինակ զայս , մտեալ իմ յերկ
 Ի բազմաքիրտն և յանմեղկ ,
 Մինչ առաւել ինձ քաղցրանայր
 Յոյս իմըն նոր և պայծառ ,
 Բզբազմերախտ ծնողաց իմոց
 Պըսակել զերկս վաստակոց :
 Որք մըխիթար և քաջալեր
 Տըղայ տիոցըս վեհեր ,
 Ի յառապարս ինձ կանգնէին
 Ըթենական տաճարին :

Բըբաղմամեայ ճըգունս իմ հէք
 Աւաղէի յուսարեկ :
 Ինձ մըխիթար ցայգ և արև :
 Գող ճգնէին՝ ՚ի դերև :

Խորհուրդք յայնժամ յիս երկնէին
 Թողուլ ըզմայր ցաւագին ,
 Թողուլ զեղբայր ըզքորս սիրունս ,
 Եւ զհայրենի իսկ ափունս ,
 Աղէտք քան զայս զի՛նչ առաւել :
 Տարաշխարհիկ կեանս վարել
 Խուժ որերոյ հարեալ ըսպաս ,
 Ի նպատտ ՚ի դիւր հայրենեաց :
 Իսկ արտասուք մարգարտահատ
 Օ՛նողին իմոյ խանդակաթ ,
 Խընայելով ՚ի ծաղիկ տիս :
 Արգելուին մինչդեռ զիս ,
 Երկնաւորին գուժ շարժեցաւ
 Բնդ վիշտըս մեր ընդ բընաւ :
 Ի հանճարեղն Օ միւռնիոյ ,
 Անդ էն խընամբ Ռարձրելոյ
 Այց ինձ առնեն , և ետ ընդ ետ

Վաղղիական վարժից պետ
 Յանգղիականս 'ի վարժատուն
 Հրաւիրեցայ յայս պաշտօն :
 Այսպէս , եղբարք , երկինք բառնան
 Օխմաստութեան ըզգըրուան :
 Այսպէս Վեհին դարանակալ
 Պրսակէ զիւրսն , այց ելեալ ,
 Այսպէս և ձեզ զինքն յերևան
 Աճցէ վաղ կամ անագան :

Իսկ բազմերախտ իմ երկնողին
 Յայնժամ ըզմիտս բաղխէին ,
 Մերթ խնդուծիւն և մերթ թախիճ ,
 Արպէս Հիւսիս քըքալց
 Ընդ ջերմ Հարաւ բախեալ ընդդէմ ,
 Օ երկիր և զծով դըզըրդեն :
 (Ողջագուրեալ ապա զեղբայր)
 Իմ և ըզքորս և ըզմայր ,
 Ի նոցանէ մեկնիլ 'ի գուր
 Փորձեն ոտք իմ թաքթաքուր :
 Օ պարանոցաւս անկաւ մայր իմ ,
 Եւ ես զնովիմք սերտ փարիմ ,

Գողցես կրկին անդ դիակունք
 Յեցք ընդ միմեանս դալկագոյնք ,
 Տատանէաք մեք ընդ այեր
 Գիրկրնդ խառնեալ 'ի յերեր :
 Եւ ջերմաջերմ խառնեալ յիրեար
 Վըտակք աչաց անըսպառ ,
 Գետահետեալ յերկիր յողող ,
 Յոր գողանայր թանձրը հող :
 Եւ ուր ուրեմն , ահ , 'ի միմեանց
 Լնջատեցաք յոչ կամաց :
 Գողցես ըզկէս հողւոյս թողեալ
 Լնդ , ապիկար յամրաքայլ
 Ի հրաշակերտն ելի 'ի նաւ ,
 Որոյ չեն թիք և ոչ կտաւ :
 Արդէ Հեփեսոս զանիւս նորուն² ,
 Ելիք փրփրին 'ի մունչիւն :
 Հետք ծածանին 'ի ջուրս յերեր ,
 Եւ հետք 'ի յողս անդր 'ի վեր :
 Շնչէ ընդ փողն ծուխ թանձրամած ,
 Երկեալ զՓերեաւ ըստուերած³ ,
 Սեծամարմին իրան նորուն ,
 Արրաթըռիչ քան զթռչուն ,

Սահեալ ճեպի, փախչին 'ի մէնջ
 Հա՛ նաւակայքն սիրատենչ,
 Եւ հայրենի դըղեակք երկրին
 Թաքեան յաչացրս բնաւին :
 Վնայով գընամք, ջուրք 'ի ներքուստ,
 Երկինք ծածկեն զմեզ վերուստ :
 Եւ մինչ այսպէս աւուրրս ինչ,
 Տառանէսք յայլս ջինջ,
 Ըհա լերինք, թռչունք, գաղան,
 Վան աչաց մեր յերևան :
 Մինչ այս մինչ այն, ահա՛ Օ միռնէ,
 Օ աղօտ ըզդէմսն մերկէ :
 Ո՛ր գեղեցիկդ ասպընջական,
 Ըսէի ես ինքն յայնժամ,
 Որ ընդ թևօքդ մարդ ասիրեալ
 Հիւրընկալես զիս, զի՞նչ այլ
 Քեզ մաղթեցից, թէ ոչ կրկին
 Յանձն արասցես զիս մօրն իմ :
 Մերձի անդէն նաւահանգիստ
 Մեծատարած մեծանիստ,
 Ըզկայ առնու նաւն, և ըզկայ
 Ըռնուն անիւքն երկաթեայ :

Վրաւեալ տեղի անդ լայնատարր :
 Օ՛հռայ զնովաւ նաւակնեար :
 Իջեալ անդէն մեք 'ի նաւակ ,
 Փոյթ ողջունեմք ըզցամաք :
 Լնտի ածեն զիս բարեկամք
 Իմ 'ի դպրոց , ուր այժմ կամք :

Ըզքսաներրորդ երրորդ ըզտիս
 Ըրդ համբուրեմ ես յաստիս :
 Լուսինս քառեակ 'ի դպրոցի
 Չեզ վարժապետ ես կացի .
 Ծամբեալ զբարի մարզից իմաստ ,
 Որպէս պաշտօնս տայ ինձ ազդ :
 Ո՛չ ունելով սրտի իմ ժոյժ ,
 Ի շնորհ սիրոյ ձեր աշխոյժ ,
 Միաբանեալ գընամք ահա
 Ի ծովափնեայս մերձակայ :
 Բաբէ , Կղբարբ , զի՞ գեղեցիկ
 Էն ճանապարհքս այսոքիկ” :

Օ՛րւարթանայր երիտասարդն
 Ընդ գեղ բնութեան հրաշագարդ : ”

Եւ ըզմայլեալ յԱնմահին սէր ,
 Առ աշակերտսրն ասէր .
 “Իմ սիրասուն հատորք հոգւոյս ,
 Տեսանէք զայդ արշալոյս ,
 Որ 'ի Թիկանց մերոց ծագէ ,
 Իբր եթերին 'ի ծագէ :
 Դա 'ի վըսեր գայ անդադար
 Երեքոսեան ընդ խաւար .
 Եւ աւետէ ըզսերձ գալուստ
 Արփւոյն պայծառ 'ի յերկնուստ :
 Այդ ամենայն մարգագետինք ,
 Բլուրք պրակացիրք և լեւինք ,
 Բզխաւարին մերկացեալ զգեստ ,
 Պճնին 'ի գեղ հրաշարուեստ :
 Աստղահանգոյն ծաղիկք վառին
 Ի բուրաստանսդ քրքմածին :
 Այդ գըրասանդք շինականին ,
 Օղր Դեմետրէ լիաստինA
 Թագ ոսկեհունձ 'ի գլուխ կապէ ,
 Այդ գըրասանդք 'ի հասկէ ,
 Որք քաղցր 'ի սիւգս ճեմին ճօճին
 Սաւառնաղուարձ զեփիւռին ,

Անդուլ երկոց դոքա կուեն
 Այագ մշակին փոխարէն ,
 Որ բառադէմ ընդ խրոխտ տարերց
 Կուռի մարմնով գիւրահերձ ,
 Հանգոյն մանկան՝ որ միշտ հըլու
 Հոգեպարար խըրատու՝
 Վաստակաբեկ ծնողին ըզյոյս
 Պրտակէ բան զհողաբոյս :
 Տեսէք զԹուշունսդ ըզգեղեցիկ
 Օտպարոզս երգեցիկ .
 Իոքա ՚ի յերգս նըւագաւոր
 Օրհնեն ըզՄատն մեծաղօր ,
 Եւ ըզմարդկան իղձ յնմահին
 Աեր բորբօքեն բընաւին :

Այլ ինձ ըզմարդ առէք ՚ի քնին
 Օարարածոց սքանչելին ,
 Քանի՞ շնորհաց մոռացամիտ ,
 Ո՛հ , և ՚ի կիրան դամագիտ .
 Բընա դիտեմ կոյր և դժբախտ ,
 Հաստչին գտեալ ապերախտ .
 Օ ՚ի որ երկնից կամաց հպատակ

Ատեացս անցեալ ընդ վիճակ ,
 Օ անմահութիւն երանաւէտ
 Լի վայելել առ զկէտ ,
 Աւաղ , շնորհացրն ոտրնհար
 Տքնի յատտիս հիբարար :
 Ամն ըզմայլեալ խնդայ դոյզն ինչ
 Յերկրի կրղկղանս և ՚ի յինչ :
 Եւ խըտորղեն զաչսրն յաւէտ
 Ականց վանեայց փայլ ումպէտ :
 Օ ուշ և զուրու շն մոգէ գոհար ,
 Օ որ Ավկիան երկնէ յար :

Այլ ոմն կուտեալ զոսկին առատ ,
 Լինի նրմա ծառայ վատ :
 Ի համբարել տքնի անդուլ ,
 Այլ ծարաւոյն չիք խամինուլ :
 Արպէս յըմպել հէք ջրգողին ,
 Աճէ ծարաւն ՚ի սրտին :
 Յերկրի ըզգանձ ծածկեալ զերթ գող
 Բզհետան առնէ աղամող ,
 Յամաց բազում պահեալ այնպէս ,
 Աւր ցեցակեր մեցամէս

Ի ջուր 'ի հող յօդ լուծանին :
 Օ մարմինն ծածկէ ցնցոտին :
 Վէմ' արաստոյ կրէ ընդ սրտի
 Խիստ քան զԱլպեանց անդձելն ,
 Օ որ ս'չ անուն քաղցր հայրենեաց ,
 Եւ ս'չ գորով անձկայրեաց
 Ատակիցէ զանկարեկից
 Մեղմեւ ըզկուրծսրն պրղինձ :
 Սահի տըխուր Սայլ գիշերին
 Ինդ միջակէտ եթերին ,
 Մթարքն ըզբբօք խոնջ և լուիկ
 'Իեռ տատանին բացխըփիկ :
 Վայրկեանքըն սեաւք ոգի առնուլ
 Նըմա իսպառ չտան թոյլ :
 Հըսկեն լսելիքն անդուլ և միշտ
 Յահէ գողոց ամբարիշտ ,
 Ուր տերեւոց խարշափուն մի ,
 Կամ ոտնաձայն անձրեի ,
 Եւ կամ ճրուինչք աղխից կամ դրանց
 Եւ ընտանի հաջիւն շանց ,
 Ահաբեկեն ըզնա իսպառ ,
 'Իէմք գունատին գալկահար :

Եւ սրտաթունդ լեալ առաւիր
 Փարի զնովաւ արհաւիր :
 Չիւք կըթոտին անդէն ճնգաց
 Ըրիւն յերակս սաւնամած .
 Յածի աջացըն երկիւղած
 Եյսըր և անդր հայեցուած ,
 Եյսպէս բարդեալ աւուրքն ունայն ,
 Ընձին ու այլոց անպիտան ,
 Վայրագասուն բուսոց խոտան
 Հանգոյն գրաւէ զանդ խոպան :
 Եւ առ գանձուքն յետոյ ուրեմն
 Փրչէ զողին մեծեղեուն :

Եյլ ոմն ընդ չիայս և չմնալիս
 Իրնէ ՚ի բռին զիւր ոգիս :
 Ընամահութեան զի մեծասքան չ
 Չվառի ՚ի սիրտն սուրբ ճաճանչ :
 Ի զուր քրտանց կոծեն ալիք
 Ի զուր զճակատն լայնաձիգ :
 Փառք վաղանցիկք ո՛չ բնաւ ծընան
 Օերանութիւն անթառամ :

Այլ ոմն կասեալ ընդ բրնութեա
 Օյաղբիս լայնել դընէ ջանս :
 Բազմախորտիկ նըստ 'ի սեղան :
 | Ի համեմիւք բազմազան :
 Ի համադամս միշտ յօրանայ
 Յախտարակացն որկորեայ ,
 Հաւատարեալ ընդ սյորտաբոյժ :
 Լ'նբանից , զանձըն գըծուծ :
 Թէ գիտիցէք , եղբարք , բանի՞
 Լ;դք 'ի մարմինս ծընանի
 Ի մեծահաց 'ի սեղանոյն ,
 Աւր բազմի զեղև մոլութիւն :

Այլ ոմն ըզհետ եկեալ մարտից՝
 Բռնակալել ամենից
 Բզմարդախանձ երկայնէ աջ
 Բնդ տիեզերս քառառաջ ,
 Լ'ուիւծաբար մըռընչելով
 Յաշխարհասատտ 'ի կորով ,
 Լ'նպարտակիր ձըգէ ընդ փող
 Օ երկաթ անյագ սրախողխող :
 Յունիցն ընդ մէջ և ճակատուն

Արտի զայրուց աննրկուն :
 Տեսեալ իցէք զնետից տարափ ,
 Իբր յաղեղանց հոսեն թափ .
 Յանագորուն շրթանցն հանգոյն
 Տեղան սրլաքըք մահուն :
 Բուռն երկիւղ ըզճանապարհ
 Աորա հորդէ անդադար :
 Կարապետեալ 'նդ առաջ նորին
 Որպէս դրօշակ 'ի մարտին :
 Օճկեն զերինս մարտիկք անթիւ ,
 Եւ խոնարհին բլուրք լըրիւ :
 Հարթէ զգիւրինս և զառայար
 Դոփիւն ոտից խաղմարար .
 Ուր դիզանայ փոշին 'ի վեր
 Ըմբռնալով յամպոց թեր :
 ՅԱրիսական իջանեն դաշտ
 Սպառազինացն ահեղ վաշտ .
 Իբր 'ի հողմոյ Բեմեար 'ի յանդ ,
 Հանգոյն սորա զեռան անդ :
 Մահահրաւէր հնչէ շեփոր ,
 Գոռայ Արէս քաջազօր՝
 Փոխի պատիկեր բնութեան անդէն ,

Եւ աչք զարիւն արտասուեն :
 Բոմբիւնք յեթերս գնան աստեղեայ ,
 Հրաղօրն Հեփեստ որոտայ :
 Օայրանայ շռինդն աղաղակին ,
 Բաջք ընդ բաջաց հարկանին :
 Օէնք շառաչեն խեթկեալ 'նդ իրեար ,
 Կոփեն մըկունդք ընդ ասպար :
 Ուր անողորմ ճարակի սուր ,
 Փայլատակեալ տեղայ հուր :
 Բիւրք 'ի բիւրոց ըզբաղցր արև
 Կորուսանեն 'ի դերև :
 Տապաստ յերկիր դիաթաւալ
 Նահատակաց կործանեալ ,
 Բզկիսամեռս կոխէ ձիան ,
 Սընջիւնքն յերկինս ամբառնան :
 Բնդ շեղաշեղջ բեռամբ մարմնոց
 Հեծէ երկիր դառն 'ի կոծ ,
 Գետահետեալ նախճիրք արեան
 Ողողանեն զհող համայն :
 Ո՛չ շատանայ այսու՝ հզօր
 Ե՛յն կաշմբուռն բռնաւոր :
 Երիւնըռու շտ սպայիւք անբաւ

Հատեալ անցեալ ըզբընաւ
 Եււաճէ զաշխարհ , երեքկանդնեան
 Օ որ ամիրօփէ գերեզման ,
 Եյսպէս նդ երկիր բւեռեալ յոյժ
 Օ աստէն իրացրս վակժոյժ ,
 Երանութեան իւր ոտընհար ,
 Հողանայ մարդ հիքաբար :
 Օ ի ընդ կըրիցըն դրօշակաւ
 Օ ինուորեալ հէքք քան ըզբնաւ ,
 Իբր ՚ի բազումս աստուածական
 Պատժոց մընան պարտական”

Օ այս ընդ ուղին երկայնաձիգ
 Բարբառելով գեղեցիկ ,
 Ոսկի նուագաց վեհ թրակացւոյնճ
 Յաղթանակէր սա համբուն :
 Եյն որ ընդ կրունկն ըզջուրս կասոյր ,
 Եւ զամեհիս անհամբոյր
 Օ գօնացուցեալ ածէր ՚ի քծինս ,
 Սա զկիրս մեղմէր մարդկայինս :
 Յակճիւս յաթիւս ըսքանչանայր
 Ճիղմ և մատաղ մանկանց պար ,

Ընդ վեմամսոս բանս Տըքուրայ
 Օ, որ յեղյեղէր առ նոսա :

Մինչ այս մինչ այն դան ժամանեն
 Ի նրպատակն եդեալ դէմ ,
 Ուր աշակերտքն թախանձէին
 Օ վարդապետող Պատանին ,
 Ընուլ կրկին ըզթել ճառից ,
 Որում մնային անձկալից :
 Ընդէն Տըքուր « ուլ իմ եղբարք ,
 Կրկնէ ցրդասն բարեկարգ ,
 Փոքրը մի ևս և օրաբեր
 Ըստղն ծագի ընդ եթեր ,
 Օ, որ ողջունեն ուրախութեամբք
 Նախ ոսկերդանց երկնից ամբք ,
 Ըտա երկիրս՝ ուր բընակեմք ,
 Եւ արարածք , իսկ տյժմ մեք
 Նախ բան զողջոյն ծիրանափայլ
 Ըրփւոյն՝ եկայք ժողովեալ
 Օ ամենակալ Ըն յաւիտեան
 Փառատրեցուք միաբան՝
 Ըսաց և եկն խոնարհ ՚ի դուճո

Եւ բարբառէր սրտառու չա
 Վնոյն և դաս աշակերտաց
 Երգէին բան անձկայրեաց :

“Օրհնեմք , ասէ , ըզ բեղ Մատուած ,
 Վզհայրըդ մեր ողորմած ,
 Որ Մամահիդ պատկերակից
 Ստեղծեր ըզմարդն յանգոյից :
 Օ , ամենազօրդ օրհնեմք սուրբ աջ ,
 Որ զտիեզերս բառառաջ
 Ի յարդ 'ի զարդ 'ի կերպարանս
 Ե՛ծ 'ի պիտոյս մարդկութեանս
 Վզբեղ , Մատուած , փառաւորեն
 Երկինք երկիր համօրէն ,
 Վնգ որս անեղ մատինդ ստեղծուած
 Երկրպագեմ հողամած ,
 Տուր զօրութիւն բում ծառայիս ,
 Որ 'ի բարձանց յիս հայիս ,
 Վմենասուրբ 'ի քոց կամաց
 Չըզարտուղիլ , սէ , 'ի բաց :
 Եւ զանցաւոր պանդխտութիւն
 Մեր յարտասուացս յանձուկ տուն ,

Տ՛ւր մեզ լընու Լ առանց մեղաց ,
 Բստ բարերար քոց կամաց :
 Իսկ յարգանդէն՝ որ զիս երկնեաց ,
 Ցե՛րք ես կացից քաջ ՚ի բաց .
 Բզսիրատուն մայր իմ՝ քաղցրիկ
 Որ զիս գգուեաց յիւրն ՚ի գերկ ,
 Պահեա՛ , Տէր իմ՝ հանապազօր
 Բնդ հովանեաւդ մեծազօր :
 Եւ ըզմաղթողս առ քեզ յողբ
 Լստ ընդ օտար աստեղօք ,
 Լրժանացո՛ւ , Տէր , վերստին
 Գրկացն՝ որ զիս սընուցին՝ :

Լսաց , և ուղիք արտասու օգին
 Բղբանան ՚ի փողն հեղձուցին .
 Բազկատարած արձանացաւ
 Սընչիկ , վայրկեանս ոչ տակաւ :
 Հափշտակեալ էր միտք մանկուոյն
 Բնդ տեսարան ընդ այսգոյն :
 Գողցես բնու թիւն իսկ խաղաղիկ
 Հակճիռս յաթիռս և լըռիկ ,
 Վ ըսեմական թատերն սրատկառ .

Ըսքանչացեալ մնայր խապառ

Եւ մինչ արփին ոսկեճաճանչ
 Օթերականն հիասքանչ
 Մեծապայծառ պճնէր կամար
 Ի շառաւիղս հրրաւառ ,
 Յետ զօրհնութիւնն առաւօտեան
 Կատարելոյ միաբան ,
 Եկայք , եղբարք , ամենեքեան
 Ըստ երկեան մեր խոստման ,
 Իջնուք ՚ի ծով , ասեն միմեանց ,
 Ըստ ՚ի դարման ոսկերաց :
 Ի ծով իջուք , վայելեսցնուք
 Ըղձուրսն՝ որ տան ՚ի ծածուկ
 Ըղղումն ուժոյ ըստ Ասկղեպի՛
 Ի մարմինս մեր մըսելի :
 Ասեն , և ետ ընդ ետ մերկին
 Ի բացօթեայն առանձին .
 Միահամուռ ՚ի լուծական
 Իջեալ ՚ի դաշտ անսահման ,
 Ընդ խաղաղիկ ալիան ՚ի լող
 Գան խնդալից միպտող :

Որպէս յորժամ երամք թռչնոց
 Ի բնականունդ ՚ի բունոց
 Ընդ սիրասուն մօրն արձակեալք
 Աղատաճեմք սկայաքայլք
 Ի մեծանիստ մեծատարած
 Ոստոստեն դաշտ բաղմայած ,
 Իսկ մայրն արկեալ գուժ ընդ աղիս
 Խնամէ զնոսա յուտելիս :
 Սպայէս Տըքուր զգօն Պատանին
 Օղաղկերտօքն բընաւին
 Յանդ շուրջ յածեալ թեապարփ
 Իբրև ըղյաղթ ամբարտակ .
 Բաղմարկածեանն ՚ի յասպարէս
 Խնամէր զնոսա հայրասպէս :

Իսկ Պատանւոյն իրան քնքուշ
 Շուշանագեղ փայլէր յոյժ
 Յարփիական ճառագայթից
 Թափանցելոց ընդ ալիս .
 Եւ ոսկեգեղմ վարսքըն խարտէշ
 Օածանէին գեղաղէշ
 Ի մըկանունս՝ որք ըզմարմին

Նորա մեղմիկ կոծէին :
 Ուր Արտեմիս ոմն երևէր՝
 Ոսկիամօրն 'ի պատկեր ,
 ՅԱհատականն ո՛չ հինաւուրց
 Ի բաղանիս բաղցրր ջուրց ,
 Այլ Մեղէսեան 'ի ծով անքոյթ ,
 Պուրնապատուն 'ի ստորոտ .
 Ո՛չ սիգաճեմ 'ի դաս շքեղ
 Յաւերժհարուանց հրաշագեղ ,
 Այլ գեղապար 'ի դաս մանկուոյն
 Աշակերտաց սիրասուն ,
 Նաղէր հասակն ընդալիս ջուրց ,
 Որպէս դիւցազն հինաւուրց :
 Իբրև վայրկեանս ինչ մընային
 Ի լուծական 'ի գաշտին ,
 Ունել զցամօք անդէն պատուէր
 Առ աշակերտսն ակնարկէր :
 Յայնժամ ժանկտին մի զհետ միոյ
 Ելեալ 'ի ջուրցն , յանկարծ , ո՛հ
 Բարբառ յալեացրն դառնագոյն
 Հընչէ յականջս մանկրուոյն
 «Ա՛նղ կըթօտ ծնդացս իմոց

Օ ի յաւազուտ խրեցան ծոց .
 Օ՛ն ՚ի թիկունս իմ սիրելիք ,
 Ար վասըն ձեր աւասիկ
 Տքնիմ ՚ի վտանգ աղէտաբեր
 Տըքուրս՝ որ զձեզ խընամէր” :

Օ արհուրեցաւ անդ մանկըափն
 Բնդ գոյժ ձայնիս վտագին :
 Սինչ մոլեգին ոստիս դժնեայ
 Յարձակելով ՚ի վերայ
 Հէք ընտանեաց տրկարագոյն ,
 Կապէ յանկարծ զհայր նոցուն .
 Իսկ զաւակացն տեսեալ ըզհայր ,
 Օ որ կաշկանդէ ձեռն օտար ,
 Լրտասուալիցք հարուն ըզլալ
 Կրկիւղաբեկ տագնասպեալ ,
 Հանգոյն սորա մղձկեալ անդէն
 Ամանք զերկինս աղերսեն :
 Լւալ բաղդին անագորոյն
 Օ արթնու Եւոլ յանկարծոյն ,
 Եւ զգօնաձև ըզլոյժ դաշտին
 Յուզէ զցասումն զայրագին .

Արայէս յորժամ՝ զայր գժայլնի
 Վինեզինեալ և մոլի ,
 Բնդոտտ 'ի բնոյ յանկարծակի
 Օարթուցանէ թշնամի .
 Իսկ նա անդէն թափեալ զթմբիբ
 Օանրացասումն 'ի գրգիռ ,
 Մոլեզնեալ ծուխ սաստիկ ընդ ունչ
 Բնդ փող հանէ հըրաշունչ :
 Նոյնպէս և ծով թափեալ ըզբուն
 Յուզեալ ծրփի սաստկագոյն ,
 Եւ զայրագին յոյժ որոտայ
 Ի բռնութեանց Եւողայ :
 Իսկ Պատանին վստահելով
 Ի քաջառոյգ իւր կորով ,
 Մենամարտիկ ընդ Եւողայ
 Եւ ընդ Պիսիդ վեհ արքայ՝
 Ըրիապէս գայր 'ի վըտեր
 Յաւազուտ ջուրցն 'ի մըթեր :
 Ի սաստկանալ մարտին անդէն
 Չայն բարձրանայ 'ի գնդէն ,
 Օ ի գիտէին թէ վասն իւրեանց
 Մատնեցաւ նա ըստ քաջաց :

“Ո՞վ դու գիւցազն՝ որ վասն մեր
 Օանձն ՚ի վլտանդ այդ արկեր ,
 Խնամարկելով զողի ՚ի բռին
 Օ ՚ի մի՛ ոտք մեր գըթեցին ,
 Մի՛ մոռացի՞ս արդեօք ՚ի մէնջ
 Յաշակերտացդ սիրատենջ :
 Ա՛հ , ըզգիւցազնդ երիտասարդ
 Օ՛ն զերծուցնէք յալեաց արդ ” :

Ատեն , և թափ իջեալ ՚ի ջուր
 Միրելին Թորտ առ Տըբուր¹¹
 Ա՛յ՛ է փամբուշտ և ըզուան
 Թերևս լիցին օգնական ,
 Իսկ Տըբուրայ շիջեալ կորով
 Մաղթէ ըզԹորտ ՚ի գորով .
 Ստանձնեալ հանել զինքն ՚ի ցամաք
 Յալեաց անտի դըժընդակ ,
 Այլ զարհուրեալ ՚ի վլտանդէն
 Դառնայ մանուկն յետս ընդդէմ ,
 Եւ լըքանէ զիւր վարդասպետ
 Երկիւղալից ահափետ ,
 Ա՛հ , գիւցազինն իմ Տըբուրայ

Յայնժամ կենաց յոյս բառնայ :
 Եւ մինչ տակաւ ջերմ 'ի ծոցի
 կրէր ըզխուն ինչ սգի .
 կիսահագագ և հասկլեալ
 Ի շունչ խօսի նա այլայլ .
 “Աւաղ զի՞նչ այս . . . ահեղ տագնասց
 Ո՛հ , ո՛հ . 'ի բայց . . . ալիք թափ :
 Երկունք մահու շրջին զինև
 Ա՛հ , մեռանիմ 'ի դերև .
 կորեսց աւաղ , հէքըս Տը բուր ,
 Մայր իմ . . . մայր իմ , ո՛հ , դու ո՛ւր . . .
 Անագորուն ահ ժամ և վայր . . .
 Յիս խնայեցէք . . . կորեսց . . . մայր” :

Օ , այս Պատանին 'ի կէտ մահու
 խօսեալ և անդ զկայ սունու :
 Եւ առ թեբրեւ իւր մբտերիմ 12
 Ողջոյն յղեալ ըզվերջին .
 Արևադեցաւ գողցես խտրառ ,
 Աչքըն մթացան դալիհահար :
 Երիցս ալիք 'ի վեր հանին
 Ըզկիսամեռն մուրմին .

Երբցս անմուռն՝ աշակերտաց
 Չեռամբ ողջոյն ակնարկեաց :
 Եւ զբլանայր անդէն արփին
 Բզոյս յաչացրն նորին .
 Եւ ըզբնութեան թատերբբ արկաւ
 Խաւարակուռ դիմակ սեաւ :
 Օ՛ածկէր համբ ուն լեռնակուտակ
 Օ՛սիւն ըզգ լսոյն վերելակ .
 Պնդեալ ունէր հունն աւազուտ
 Օ՛ոտսըն՝ ցրմէջս անխախուտ ,
 Խըրեալ մարմնոյն կէսն յատակ ջուրց
 Որպէս ըզժայռ հինաւուրց .
 Օ՛որ ոչ ալեաց բազմադարեան
 Սասանել հրոսբ մարթացան :
 Յրմիջնողանցն առեալ ալեաց
 Բզգլուխն և զոտարս բազկաց ,
 Օ՛փեալ ծովուն ծածանէին
 Օ՛որէն ծաղկանց ծովային :

Իսկ մանկրուոյն աղէխորով
 Թարգման ցաւոց կացցէ ո՞վ .
 Բզհէբ արբունան մատաղատունկ

Բափօփեսցենն ո՞ր շխթունք :
 Օգնէրական ըզճիչսն ասեմ ,
 Ար զամեհի և դժխեմ ,
 Պարտէր զալեաց լեռնահանդոյն
 Ըզխրոխտաձայն մրուրնչիւն :
 Թէ զարտասո՞ւնն ամից 'ի մէջ
 Ար ընդ այտից ծաղկառէջ
 Գետահետեալ 'նդ անբաւութիւն
 Չուրց խառնէին 'ի ծովուն :
 Մինչ մարդախանձ մատնի կեռեաց
 Հովիւ վայրադ գազանաց ,
 Հօտն ահաբեկ ընդ անաստ
 Յրուեալ ճեպի անընդ հատ .
 Հանգոյն առնէ և մանկրտին
 Ի բացօթեայս կէսք ցրուին :
 Յրտեալ զոսկի ծամս գեղեցիկ .
 Կոծեն ըզկուրծօրն փափկիկ .
 Հնչեն մայրիք 'ի ջալ նոցուն ,
 Հնչեն անտառք 'ի սօսիւն .
 Հեծեն 'նդ նոսա 'ի յարձազանդ
 Բարձրաւանդակք Սեղեսեանք :

Եւ զի ճգունք և քրտունք հոծ
 Լնդ անագան եկելոց
 Վազու ելեալ էր ՚ի դերև :
 Նաւակք յալիս փրփրաձև ,
 Ոչինչ հեռի ՚ի տեղւոջն
 Ի նաւակայս անդ ննջեն :
 Իջեալ որեար ՚ի նաւակունս ,
 Ի դիակին գնան ՚ի խոյզ :
 Հերձանի ծով յեղաշրջիկ ,
 Լիսս բանան ցռուկք և թիք .
 Յրուեալք յածին երագաթևք ,
 Օօրէն կառաց հրրաշէկ .
 Թիափարեալ նախանձընդդէմ
 Օուր նաւաստիք զծով յուզեն :
 Օի դեռ այն ինչ թափեալ զղայրոյթ ,
 Չերևէր հունն աւազուտ :
 Եւ մինչ այսպէս յերկարածիգ
 Ժամս յածէին նաւաստիք ,
 Ի նաւակաց անտի միում
 Քայր յերևան յանկարծոյն
 Լնչնչացեալն վաղագոյն
 Դիակն ազնիւ Պատանւոյն :

Որ 'ի լրպիրժ խըրեալ յաւ աղ ,
 Ուստի խըլեն հազիւ հազ .
 Եւ 'ի նաւ անդր առեալ ըզնա ,
 'Իընեն խեւացն 'ի վերայ :
 Տուրք 'ի յողղ զգեստուէն հոսէր ,
 Որ զկէս մարմնոյն ծածկեալն էր :
 Սաղապաճեմ նաւն շէշտակի ,
 Բարձեալ ըզդին ցաւալի ,
 Խաղայր յալթեալ ալեաց վէտ վէտ :
 Այլքն ամենայն գան ըզհետ .
 Տրտունջ զըջման գողցես հեղուին ,
 Ալիք համայն ոխերիմ :
 Ի սրգազգեաց փոխի մընչիւն ,
 Օտլուն ասեղ մըռընչիւն :
 Առ ծովեզերքքըն ջըրակոճ
 Կացեալ մանկտին դառն 'ի կոճ .
 Յուսահատեալ մնային նաւուն
 Թեւատարած գողգոջուն :
 Օածկէ համակ ամբոխ սաստիկ
 Բզծովափնեայս լայնաձիգ .
 Կէսք 'ի զընին կան և դիտեն
 Օընթացս նաւին տխրադէմ :

Կէսք մատնանիչ զոր 'ի նաւակն
Յուցեալ միմեանց ըզդիակն .
Այլք մեռելոյն զընտիր ընտիր
Պատմեն ըզնորհս բընաձիր :

Գալով նաւակն գայ մահակիր ,
Եւ մերձենայ 'ի յերկիր .
Շուրջ համախումբ աշակերտաց
Փարեալ զնովաւ սըգազգեաց .
Բարձեալ 'ի գիրկս ըզցաւալին
Տանիլ դիակն կամէին :
Համախումբեալ անդէն որեար ,
Ի բաց պուղէ զմանկանց սլար ,
Բզձիւնաթոյրն կալեալ բազկաց ,
Եւ զգեղեցիկըն ոտաց .
Այլ խոնարհեալ սլարանոցին ,
Գըլուխն 'ի կախ 'ի գետին
Հակամիտի յեց 'ի թիկունս .
Եւ ծածանին վարսքն 'ի յուս :
Առեալ բերեն զայն 'ի ցամաք ,
Օրենեալ գառին 'ի բատակ :
Անդ Ասկղեպեան հնարք բազմափորձ

Յիրանն քնքուշ գան 'ի դործ :
 Այլ վերիպեալ յերկարատե
 ելքն անկանին 'ի դերե :
 Ողորմ տեսիլ, առեալ ըզդին
 Տարածանեն 'ի գետին :
 Հուրջ ըզնովաւ պար բողորեալ,
 Մանկտին 'ի յողբ և 'ի ջայլ,
 Հուշանափայլ բախեն ըզկուրծ ,
 Ոմանք նրզովս կարդան ջուրց .
 Կեսք շոշափեալ ըզդիակին
 Հրթանց կափոյց , ասէին ,
 «Մ' կեցուցիչ խրատուց աղբերք ,
 Քաղցրաբարբառ շրթունք հէք .
 Որ ըզտըխեղծ ըզխակ մեր տիս ,
 Երջանկաւէտ յապառնիս }
 Կացուցանել . դերկնից կամաց
 Մեզ ճառէիք գերազանց .
 Այդպէս ըզձեզ տեսցուք , աւանդ ,
 Այդպէս ըզձեզ թօշնեալ վաղ :
 Որ կարմրափայլ երբեմն 'ի գոյն
 Վառեալ վարդից գեղամոյն .
 Թ'ըրթրակելով զսէր աղդեցիկ

Ի սիրտըս մեր կաթէիք :
 Չայն տուք , շրթունք , ո՛հ , աղաչեմք ,
 Շարժեաց , բերանդ , ցերբ լուէք ,
 Օ աշակերտացս ողբալ ուժգին
 Եյսօր զկորուստ ցաւադին” :

Եյլոց մերձեալ յաչսըն անփակ
 Երբեմն աշխոյժ կասուտակ ,
 “Օարթիք , աչկունք , դոչեն ՚ի սուգ ,
 Ի քուն նիրհէք մահու դուք :
 Հեղահամբոյր ուր հայեցուած
 Չեր , հի՞մ զգեցան զստուերած .
 Օարթիք տեսէք , բիբբ անբըթիթ ,
 Օ աշակերտացս դեռափթիթ ,
 Շուրջ ըզմարմնով մեր ուսուցչիդ
 Պար սըգազգեաց տրտմառիթ” :
 Կրսերագոյնքն յաշակերտաց
 Պատանեկիկք դիւրագգած ,
 Մարգարտահատ ՚ի ցօղ աչաց ,
 Չիւնեղինացըն բազկաց
 Սերտ ՚ի համբոյր շնորհապարտ
 Ըզգողոր հակեն ըզճակատ :

Իսկ բազմամբոխն 'ի հրապարակ
 Տրամազգեցից դու մարտակ
 Առնուն 'ի բաց ըզմանկրտին ,
 Եւ ըսփոփել նըկըրտին :

[Եւ բազմաչեայն ահա ժաման]
 Ճիւղաղ Համբաւ Տիտանեանն ,
 Իայ առ Թեքրէլ և զՏըքուրայ
 Ողջոյն վերջին դու ժեալ տայ .
 Սփռել 'նդ վարժեար դու ժկանն անտի
 Ընդ շէնն ընդ բնաւ ծաւալի :
 Կողկողագին աշխար օղբոց
 Լ ընու անդէն ըզդսրոց .
 Բոյժ մահադոյժ բարեկամին
 Խռովէ զԹեքրէլ սաստկագին ,
 Ելեալ 'ի կառս նա բառաձի
 Յօդեղէն գնացս իմն աճի .
 Ի մահահոտն 'ի հրապարակ .
 Առ սիրելին իւր միակ .
 Ըզկայ առնուն կառք , ու անհամբեր
 Իխմեալ մտերմին առ ընթեր ,
 Ըզդիակին մերկէ զերես ,

Դէմք մահադգեացք գան 'ի տես :
 Սուկայ և յետս խրտչի նահանջ ,
 Փարի զսրտիւն ոգետանջ
 Կսկիծ ցաւոց անհընարին ,
 Դիմէ ուր ոտքն ճեպին :
 Բախեալ ըղձունկս իւր և ըղգէմս ,
 Դոփեն ուժգին ոտքն ընդ վէմս .
 Հեղձամղձուկ լեալ 'ի սրտին
 Վայրքն յարտասուս ողողին :

Մարք'ի դեսպակս փափուկս բազմեալ¹⁴
 Դան 'ի շինէն սկայաքայլ .
 Դիակն տժգոյն գետնատարած
 Յաչսն անկանի յեղակարծ ,
 Որոյ այն ինչ տէգք առաջին
 Ոսկի մօրուացն փթթէին :
 «Ո՛վ Պատանիդ , ողբան ուժգին ,
 Ո՛ւր է մայր քո ցաւագին :
 Օ խա՛րդ լքեալ թողեր ըննա .
 Եւ ո՛չ ետուր նմին գո՛նեայ
 Խօսիլ ընդ բեզ 'ի նուագ յետին ,
 Կարօտդ բազկաց օտարին :

Աւաղ հէք մօրդ՝ արտասուլաթորմ՝
 Րնդ հուպ լացցէ զքեզ ողորմ՝
 Քանի՞ արդեօք նա կոծեսցի ,
 Օքկեալ յորդւոյ այսպիսի .
 Քանի՞ հաստոյր վէրս 'ի սրտին
 Առեալ՝ աղիքն գալարին :
 Չաւաղիցէ մի՞ բիւրանգամ ;
 Որ ո՛չ գլետինդ լուաւ ձայն ,
 Եւ ո՛չ ծածկել ըզգեղաղէշ
 Կարաց զիրանդ ծովալէժ՝ :
 Վայրբն հնչէին ծովադիտակ
 Ի կանանւոյն աղաղակ :

Դընեն 'ի նաւ զառիթն ողբոց ,
 Եւ ուղեկից ընդ նմա հոծ ,
 Կազմի տըխուր գոգ նաւատորմ ,
 Եւ զբարեդէս որսան հողմ ,
 Եաւն դիակիր գայ ժամանէ :
 Յակն Յոնիոյ 'ի Օմիւնէ :
 Եւ 'ի վաղիւն այն ինչ արսին
 Վառէր զկամար եթերին ,
 Համախըմբեալ գայ մանկըտին

Հոբ հարկանել ըղջեաին ²
 Այնմ որ խաղառ սիրեաց զնոսա ,
 Եւ սիրեցաւն առ յապա .
 Եւ 'ի մահուն իւրում իսկ ցոյց
 Ըղբաջութեանն ապացոյց .
 Եւ ըզսիրոյն առհաւատչեայ
 Թողեալ 'ի սիրտըս նոցա ,
 Օածկէր խաղառ յաչաց բնաւին
 Առաքինի Պատանին :
 Արում յաւերժ 'ի յիշատակ ,
 Հընորհապարտն մանկրտեակ ,
 Կանգնել շքեղ ըզմահարձան
 Ուխտեն սիրով միաբան :

Ընդ որս 'ի լուել հէք մուսայիս ,
 Օայս դաբնեփունջ պսակ տաղիս .
 Իբր ըզբուրեան վարդից բոսոր
 Ոսկեփընջիկ 'ի յոլոր ,
 Գողդոջ ձեռամբ մօրդ կաթողին
 Կախեմ զչիրմաւ շուք յետին
 Վաղամեռիկ Պատանուոյդ հէք ,
 Օոր բնարս երգեաց աղէբէկ :

ԵՂԵՆԻԳԻՈՒԹԻՒՆ ՄՕՐՆ

• • • • •
 • • • • •
 • • • • •
 • • • • •

Օ ի՞նչ ինձ , գուժկանդ , խօսիս տըխուր

Օ իմ Տըքուրայ՝ բերես լուր •

Օ որովհ , աւանդ , զորդւոյս սիրուն •

Մեռաւ . . . երկինք . . . ծովամոյն :]

Լ՛հ , մեռանիմ , զի՞նչ այս արկած •

Քստմնին ոսկերքս սառնամած •

Եղնկ զինե , ինձ բիւր աւաղ ,

Օ իս , զիս ո՞ դառնըդ կենցաղ ,

Եւ դու ո՞վ մահ անագորուն ,

Թէ գթայք , հարէք զիս համբուն :

Լ՛հ , հրդեակ իմ , հրդեակ սիրուն ,

Եյսպէս յըդես ինձ ողջոյն •

Ողջոյն յետին՝ զորոյ զկընի

Լ՛կն ունիցիմ և ո՞չ մի :

Որ մընայի բումդ աւետեաց ,

Օ՛խնչ այս շռնինդն յեղակարծ ,
 Եհար ըզսիրտս իբր 'ի սուսեր ,
 Եւ զսիրելեացդ կարեւէր :
 Երանեմ արտասուազին ,
 Օ՛ցանկալիդ իմ ամուսին ,
 Որ ո՛չ կեաս արդ քամել զբաժակ
 Վ շտացրս այս գրծընդակ :
 Ինձ միայնոյ , աւանդ , մընայ
 Ողբալ զորդեակն իմ յապա :
 Յերկարակեաց հէքըս ընդէր
 Մայր քան զորդի գտանիմ գեռ :

Ո՛քեզ արդեօք 'ի տագնապին
 Կաց առ ընթեր , որդեակ իմ :
 Քանի՞ցս 'ի դուր զիս կոչէիր ,
 Որ ո՛չ գըտայ կարեկիր :
 Քանի՞ցս արդեօք զօտար բազուկս
 Քեզ մաղթէիր 'ի թիկունս :
 Թըւիմ ըսել արկեալ ընդ վայր
 Ըզձայնդ նըւաղ (մայր իմ մայր) :
 Թըւիմ զտագնասուդ տեսանել մեծ ,
 Եւ ըզդիակնդ ծովահեղձ :

Ո՞չ 'ի յողոք անկեալ մահուն
Պաղատեցեր գըթուծիւն :
Մ'ի գուծ չարկի՞ն 'ի նա ծաղիկ
Հասակ քոյին գեղեցիկ .

Ո՞չ գեղանի դէմքդ արփենիք .
Եւ ո՞չ աչկունքըդ ծաւիք :
Ըւանդ , էանձ քեզ ըղյետին
Հարուած հաստոյր մահածին ,
Ելլագունեալ ըղկարմրութիւն
Քուժ վարդագեղ այտերոյն :

Ո՞ւր զքեզ գըտից , որդեակ , իմոց ,
Պահեալ հանգիստ ծեր տիոց :
Ինձ տեսանել ըղդէմոդ ո՞ տայր
Մ'իայն , մեռայց կամակար :
Օ որդեակն իմ , անհ , ուժգին 'ի քէն ,
Ը՞Օ միւռնիա , սղահանջեմ :
Որոյ դարձին մնայի և եթ
Ալընկալեալ անձկաւէտ :

Հանդա , մուսայք , դէք որդեկին
Իմոյ գոնեայ զայս շուք սին

Տարէք շուշանս 'ի կուսական
 Քաղեալ մատանց անթառամ ,
 Աճէք ըզվարդ և մանիշակ
 Անոյշաբոյր և դողտրեակ ,
 Օաւալեցէք շուրջ ըզշրմաւ ,
 Տուք բռնալիբ նրմա բնաւ ,
 Պճնել զորդւոյն իմ մահարձան
 Շուք հարկանել նուիրական ,
 Օոր շիթք ամսոց լացցեն յաւերժ ,
 Լացից և ես մինչ ցրվերջ :

ՕՒՆՕԹՈՒԹԻՒՆԻ

1. Ասի թէ՛ առ թագաւորու թեամբ
 Եւմայ, Վահան փոքրիկ անկեալ
 յերկնից ընել եղև բարբառ՝ որ ա-
 սէր (Յաղճօղ Բողբից լիցի Կաղաք, ցը-
 լաթի Ի Դմա վահանակը կայցէ) = Տէ՛ս
 Յնէականն Վերգիլեայ Ը. 988 :
2. Հեփեստոս համարէր աստուած
 հրոյ և տեսուչ գարբնաց :
3. Փեբոս կամ Ապոլոն՝ արեգակն :
4. Դեմետրէ՛ աստուած երկրագործու
 թեան .
5. Արէս՝ պատերազմաց :
6. Թրակացին Արփէոս՝ գտիչ երա՛-
 ժշտու թեան .
7. Ասիղեպիոս՝ բժշկու թեան :
8. Արտեմիս համարէր տիկինն երկնից
 կամ լուսինն :

9. Եւողոս՝ մերակացուն հողմոց ։
10. Պիսիգոն՝ աստուած ծովու ։
11. Փորտ՝ աւագագոյնն յաշակերտս
Տըքուրայ ։
12. Թեբրէլ՝ կառավարիչ Դպրոցին և
սիրելի Տըքուրայ ։
13. Համբաւ՝ դուստր Տիտանայ դու-
լժաբեր ։
14. Աւ հինս տուեալէր սլատիւ տիկ-
նայց զեսպակաւ շրջիլ ։ Տէս
Յենեականն Վերգիլեայ Ը • 989 •

Հ. Ա. Խ. Լ. ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
 * С. С. Р. А. ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА
 7/11-1922
 ВЕНА, МАРШЕНГА
 Ч. УВАЖИТЕЛЬНЫМ СПАСИБАМ

1870
No. 10

430

0014818

2013

